

Ad thessalonicenses II.

Incipit profunda et subtilis explanatio eiusdem sanctissimi doctoris Thome de aquino ordinis fratrum predicatorum super secunda epistola eiusdem gloriosi apostoli pauli ad thessalonicenses.

Congregamini ut annun-

ciem que ventura sunt vobis diebus novissimis etc. Sen. 49. Dec verba competunt huic epistole. Duo enim tanguntur que ei veniunt. scilicet fructus et eius materia. Unde dicitur. Ut annunciet etc. Agitur enim in ea de his que ventura sunt in diebus novissimis: que sunt tria. scilicet pericula ecclesie: tempore antiphi. z. Thy. 3. In novissimis diebus instabunt tempora pericula etc. Item malorum supplicia. ps. Donec intret in sanctuarium dei etc. Verum propter dolos posuisti eis: deiecisti eos dum alleuarerunt. Item premia bonorum. Prover. vlti. Sortitudo et decor idumetur eius. Et de his agit in hac epistola. Utilitas ostenditur: quod congregamini. Sic acquiruntur ex hac epistola congregatio. scilicet concordatum in veritate quod discordabant de iudicio futuro propter hoc quod dicitur in prima epistola. Deinde nos qui vivimus etc. ps. Dispersiones israel congregabit. Item voluntatum: quod cum offiderat quod quecumque temporalia sunt: in novissimo mundi pibunt: datur intelligi quod eos congregat ad unum querendum. scilicet celeste premium. Ecclesi. 30. Congrega cor tuum in sanctitate eius. Item cogitationum ad unam stabilem veritatem. Esa. vlt. Ego autem opera eorum et cogitationes eorum venio ut congregem etc. Sic patet fructus et materia: quod in prima munivit eos contra persecutiones preteritas: hic munit eos contra futuras.

CAP.

I.

Raulus et Silvanus et Timotheus ecclesie Thessalonicensium in deo patre nostro et domino iesu christo. Gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino iesu christo. Gratias agere debemus semper pro vobis fratres: ita ut dignum est: quoniam supercrescit fides vestra et abundat charitas uniuscuiusque vestrum in invicem: ita ut et nos ipsi in vobis gloriamur in ecclesijs dei pro patientia vestra et fide et in omnibus persecutionibus vestris et tribulationibus qua sustinetis in exemplum iusti iudicij: ut digne habeamini in regno dei pro quo et patimini.

Dividit hec epistola in salutationem: et epistolam narrationem ibi. (Gratias agere debemus etc.) Item primo ponuntur persone salutates. Secundo persone salutates. Tertio bona optata. Sunt autem eadem persone que et in prima. Tres autem persone salutates ponuntur ut auctoritas epistole robustior appareat. Eccles. 4. Suniculus triplex difficile rupitur etc. (Ecclesie thess. etc. Ecclesia congregatio dicitur que est in deo. als est mala. De bona dicitur. ps. Congregate illi sanctos eius etc. (In christo. i. in eius fide. Ro. 5. Per quem accessum habemus pro fide in gratias ista etc. Deinde optat eis bona. Et primo pacem. Ipsa est enim principium omnium spiritualium donorum. prime Cor. 15. Gratia dei super id quod super etc. Item pacem que est finis hominum. ps. Qui posuit fines tuos pacem etc. et a deo etc. Jac. 1. De datur optimum et oem donum perfectum desursus est descendens a patre luminus etc. Et dno etc. z. pe. i. Per quem maxima nobis et preciosa promissa donavit etc. (Gratias agere debemus etc. hec est epistolae narratio. Et primo instruit eos de futuris in novissimis diebus. Secundo admonet eos familiariter de quibusdam in tertio. cap. ibi. (Decetero fratres etc.) Item primo monet sicut dictum est

quod ad premia bonorum et penas malorum. Secundo quod ad pericula tempore antiphi. scdo cap. ibi. (Rogamus autem vos etc.) Item primo agit gratias de preparatione ad futurum iudicium. Secundo describit ipsum iudicium ibi. (Sed tamen iustum etc.) Item primo gratias agit de effectu. Secundo ostendit fructum perfectus. Tertio signum. Dicitur gratias agere debemus etc. Item quod in prima epistola comedavit eos de fide et charitate et alijs bonis in quibus abundabant: id dicitur. gratias agere debemus deo. quod bonum quod habetis reputo meum. z. Jo. Maiorem horum non habeo gratiam quam quod videam filios meos in veritate ambulare etc. Et hoc deo sine quo nihil boni potest fieri. Et hoc dignum est: quod de magnis bonis agimus gratias. z. Mach. 1. De magnis periculis a deo liberati magnifice gratias agamus. Quare: quod semper crescunt bona spiritualia. Periculose tamen custodiunt nisi proficiat in eis homo. In donis autem dei est fides pro qua deus habitat in nobis: et in hac proficimus secundum intellectum. Ephe. 4. Habitare christum pro fide in cordibus vestris. Et sic proficit homo pro cognitione devotionem: et inebsonem. Item charitas pro qua deus est in nobis secundum affectum. i. Jo. 4. De charitas est et quod manet in charitate in deo manet et deus in eo. Et id dicitur. Et abundat prover. 15. In abundantia iusticia virtus est maxima etc. i. Thess. 4. De charitate autem fraternitatis non necesse habuimus scribere vobis. ipsi enim a deo didicistis ut diligatis invicem etc. Et tunc ponit perfectum cum dicit. Ita quod ego glorior inde apud alios quod vestra reputo mea. Bonum enim discipulorum est gloria platorum. Prover. 10. Silius sapiens letificat patrem etc. Prover. 17. Corona senum filij filiorum etc. z. Cor. 9. Pro quo de vobis glorior. Et tunc ponit signum perfectus. scilicet patientiam que ostendit maxime in tribulationibus. Jac. 1. Beatus vir qui suffert temptationem etc. In tribulationibus sunt duo servanda. scilicet patientia ne discendat a fide. Jac. 1. Patientia opus perfectus habet. Et fides in persecutionibus. pro Cor. 4. Persecutionem patimur et sustinemus. Unde dicit. In fide in omnibus persecutionibus vestris et tribulationibus. Que quidem tribulationes dicuntur a tribulis quibus iterius pro afflictiones pungimur. Sen. 3. Spinis et tribulos germinabit tibi. ps. Tribulationes cordis mei multiplicatae sunt. Et hec sancti sustinet pro pro uno. scilicet pro terrore malorum. Si enim deus non parcat bonis in hoc mundo: quod parcat malis in futuro. prime pe. z. Si autem primus a nobis quod finis eorum quod non creditur dei evangelio etc. Jere. 49. Ecce quibus non erat iudicium ut biberent calicem etc. Secundo ad augendum meritum. Unde dicit. Ut digni etc. Na ut dicit. Mat. 23. Regnum celorum vim patitur et violenti rapiunt illud. Et Luc. 21. Nonne hec oportuit christum pati. et ita intrare in gloriam suam. Ro. 8. Si tamen copatimur ut et cōglorificemur. Unde dicit. Pro quo patimini etc. Tribulatio enim que fit pro deo facit dignum regno dei. Mat. 5. Beati qui persecutionem patiuntur etc. pro pe. 4. Nemo vestrum patietur nisi homicida aut fur aut maledicus aut alienorum appetitor.

Lectio.

II.

Itamen iustum est apud deum retribuere retributionem his qui vos tribulant et vobis qui tribulamini requiem nobiscum in revelatione domini iesu de celo cum angelis virtutis eius in flamma ignis dantis vindictam his qui non noverunt deum. et qui non obediunt evangelio domini nostri iesu christi. Qui penas dabit in interitu eternas a facie domini et a gloria virtutis eius cum venerit glorificari in sanctis suis: et ammirabilis fieri in omnibus qui crediderunt: quia creditum est testimonium nostrum super vos in die illo. In quo etiam oramus semper pro

vobis: vt dignetur vocatiōe sua deus. et impleat omnem voluntatem bonitatis sue et opus fidei in virtute. vt clarificetur nomen domini nostri iesu christi in vobis et vos in illo. scdm gratiam dei nostri et domini iesu christi.

Supra egit de eorum idoneitate ad futurū iudiciū: hic agit de forma iudicij. Et p̄ ponit iudiciū q̄tū ad punitionē malorum et premia bonorum. Sc̄do de vtracq; pte sigillatim ibi. (In flamma etc.) Itē p̄mo ponit iudiciū q̄tū ad punitionē malorum. Sc̄do q̄tū ad premia bonorum ibi. (Luz venerit etc.) Quātū ad p̄mū dicit. (Sustinetis in exēplū etc.) si tñ p qz iustus ē. Un̄ alia s̄a habet. Si qdē vel si tñ referat in exēplum iusti iudicij. Quasi dicat. Iustum ē q̄ hec patiamini: vnde dicit. Si tñ ex hoc mereamini. s̄ p̄ma s̄a et expō est melior. Iustum est retribuere. ps. Exaltare q̄ iudicas terrā: redde retributionē sup̄bis. Esa. 33. Ueb q̄ p̄dar: nōne et tu p̄daberis. (Tribulationem. s̄ eterne dānationis. Ro. 8. Tribulatio an angustia etc.) Et vos qdē requiē. Luc. 16. Recepisti bona in vita tua et lazarus s̄it mala. Nūc autē hic cōsolat tu vero cruciaris. Apoc. 14. Amodo enī iā dicit sp̄s vt regescat a laborib; suis. (Nobiscū. i. equales gloriam. Sed nūqd hoc est vez. Rūdeo duplex ē eq̄litas. sc̄z absoluta q̄tatis et p̄portionis. Et p̄ma nō ē eq̄lis q̄tū ad p̄ticipationē hoīs: s̄ equalis q̄tū ad beatitudinē p̄ticipatā q̄ est deus: sed hō participat s̄m magis et min⁹. scdm q̄ ardentius vel min⁹ ardēt amat deū. S̄z s̄m sc̄das oimoda equalitas erit: qz ita est gl̄ia petri ad gr̄am sibi datā et merituz suū sicut gl̄ia Lini ad suā. Hoc autē erit in reuelatiōe etc. Jo. 5. pater omne iudiciū dedit filio etc. Et h̄ in q̄tuz filio hoīs p̄tātem dedit iudiciū facere: qz in forma humana oībus apparebit. S̄z modo nō appet. qz humanitas ei⁹ latet in gl̄ia dei: sed tūc apparebit. Et ideo dicit. In reuelatione Esa. 40. Et reuelabitur gloria dñi etc. Et hoc cuz ministris suis. s̄ angelis etc. Mat. 25. Lū venerit fili⁹ hoīs in maiestate sua et oēs angeli cum eo etc.)

Deinde cū dicit. (In flāma etc.) agit de vtracq; s̄. punitiōe malorum et premiatiōe bonorum: sed in punitiōe malorum ostendit acerbā iustā et diurnā. Dicit ḡ. Dātis vindictā. i. iudicantis puniēdo in flāma ignis faciē orbis p̄burētis et inuoluetis reprobos et detrudētis in p̄petuū. ps. Ignis ante ip̄s p̄cedet etc. Itē erit iusta p̄pter duplicē culpā. s̄. infidelitatis et male vite. Quātū ad p̄mū dicit. Qui nō nouerūt. i. noluerunt cognoscere deū. Job. 21. Sciam viar tuar nolum⁹. i. Loz. 14. Ignorās ignorabis etc. Quātū ad sc̄dū dicit. Qui nō obediūt euāgelio iesu xpi. Ro. 10. Nō oēs obediūt euāgelio. Inobediētia enim ē tñ peccatū q̄ p̄ eā mors venit in mūdū: vt dī. Ro. 5. Itē ē diurna: qz penas dabūt etc. et potest legi dupliciter s̄m vñū sensum duplex est pena. s̄. sensus et damni. De pena sensus pōt itelligi sic. Dabūt. i. sustinebunt penas eternas nō finiendas: et hoc in interitu quia semper morientur. Aliter enī est de penis hui⁹ vite et illis Nam hic quāto plus acerbiores tāto sunt breuiiores: quia extinguit: sed ille sunt grauissime qz sunt pene mortis et sūt iternabiles. Unde dicitur q̄ semper erūt quasi in morte. ps. Mors depascet eos. Esa. vlt. Uermis eorum nō morietur. Pena autem damni est duplex: qz separabūt a visioe dei. Unde dicit. A facie dñi. s̄. remoti. Job. 13. Nō veniet in conspectu eius oīs ypocrita. Alia est p̄iuatio visiois glorie sanctorum. Esa. vlt. Tollatur impius ne videat gloriā sanctorum etc. Vel aliter. A facie dñi etc. In hoc ostendit causa acerbatis pene sensus. Sensus enim alicuius euacuat̄ur vel p̄pter superiorē iudicē v̄l p̄pter superioris potētiā: sed h̄ nō erit: qz hoc iudiciū p̄cedet a facie dñi. ps. De vultu tuo iudiciū meū p̄deat etc. Et iō dicit. Dabūt penas

idest sustinebunt a facie domini.

Deinde cum dicit. (Cum venerit etc.) agit de premiatiōe sanctorum: et primo ponit premiū. Secundo meritum ibi. (Qui crediderunt etc.) Gloriam sanctorum cōmendat et q̄tum ad essentiam per participationem glorie dei cum dicit. Glorificati etc. et quātum ad eius excessum ibi. Et admirabilis. Dicit ergo. Luz venerit etc. christus certe gloriosus est. Philip. 2. Omnis lingua cōfiteatur quia dominus yhs christus in gloria est dei patris etc. (Glorificari in sanctis eius quia bonum sui est cōmunicatiuum: vel glorificari in sanctis eius: qui sunt mēbra sua in quib⁹ habitat: et in quibus glorificatur quādo sua gloria. s̄. capitis deriuatur vsq; ad sua mēbra. Esa. 49. Seru⁹ meus es tu israel: quia in te glorificabor etc. Et hoc excedet omnem admirationē. Un̄ dicit. Admirabilis etc. Siquidez admiratio est stupor procedens ex magna fantasia. Tanta vero sanctorum gloria nō potest cadere in opinionem hominū. Et ideo dicit. Admirabil. Sap. 5. Mirabunt in subitatiōe ispatē salutis etc.) Deinde ponit meritum ibi. (Crediderunt etc.) Et ponit primo meritum fidei. Secundo suffragium orationis ibi. (In quos etc.) Dicit ergo. Nec erit gloria quia: creditus ē nostrum testimonium super vos qd̄ credidim⁹ de christo vobis in illo die. idest p̄pter illuz diem quia bona que agimus sunt p̄pter illum diem: sed dicit. super vos: idest hoc testimonium est super vos: idest super sensum humanum Eccl̄ici. 9. Plurima super sensum hominis etc. Fides enim nō habet meritum vbi humana ratio prebet experimentum. Nisi enim esset supra vos: nō esset magni meriti credere. Vel dicit super vos: idest dominatur vobis subiectibus intellectum vestrum humiliter ad credendū. z. cor. 10. In captiuitates redigentes omnem intellectum in obsequium christi etc. Sic exponit glo. Vel aliter et magis s̄z litteram. Dico qz glorificabitur christus in vobis qz creditis in die iudicij quādo apostoli iudicabunt. et tunc erit testimonium qd̄ est super vos idest de p̄mptitudine fidei vestre erit certum idest credibile.

Deinde cū dicit. (In quo oramus etc.) subiūgit suffragiū orationis. Et primo proponit qd̄ petit. Sc̄do quo fine ibi. (Ut dignetur etc.) Tertio per qd̄ posset assequi petitum. ibi. (Secundum gratiam etc.) Petit autem vnum ex parte dei. et duo ex parte nostra. Dicit ergo. In quo idest p̄pter quem diem nos oramus semper. Ro. 1. Sine intermissiōe memoriā vestri facio semper in orationibus meis etc. p̄mi. Reg. 13. Absit autem hoc peccatus a me in domino vt cesset orare pro vobis etc. Sed ad quid? Ut dignetur vos vocatione sua deus noster. i. faciat vos in mūdo digne conuersari sue vocationi. Ep̄be. 4. Digne ambuletis vocationē qua vocati estis etc. (Item ex parte nostra petit ex parte voluntatis vt plene fruatur omni bonitate. Unde dicit. Ut impleat oēs volūtātē bonitatis. i. impleat in vobis volūtātē oīs boni. Philip. 2. Qui operat̄ in nobis velle et p̄ficere p̄ bona volūtate. (Itē ex pte intellectus vt p̄fecte credat iō dicit. Et opus fidei etc. Ro. 10. Corde enī credidit ad iusticiā: ore autē p̄fessio fit ad salutē etc. Et h̄ operemini in virtute. i. in cōstantia et fortitudine vt nullo timore cessetis a cōfessione ei⁹. Vel sic. In quo. i. p̄p̄ quē diē oram⁹ vt deus dignet̄ vobis dare illud ad qd̄ vocauit vos. p̄. Pe. 3. In hoc vocati estis vt b̄ndictionē hereditate possideatis etc. (Impleat oē bonū qd̄ desideratis qd̄ ē in vita eterna: qñ habebim⁹ deū. ps. Qui replet in bonis desideria tuā. (Itē impleat op⁹ fidei qd̄ erit qñ id qd̄ hic p̄ speculū et in enigmate videm⁹: videbim⁹ tūc facie ad faciē. S̄z quo fine: vt clarificet. i. ad gl̄iaz xpi sit et p̄ vos tā in p̄nti q̄ in futuro nomē xpi glorificet in bonis vris. Mat. 5. Videat̄ opa v̄ra bona et glorificet̄ p̄rem v̄rū in celis est. Eccl̄ico de malis dī.

Ad thessalonicenses II.

Esā. 52. 2. Ro. 2. Nomē dei p̄vos blasphemā. S3 p̄ qd po-
terim illud p̄leg: scdm̄ gr̄az dei nr̄i q̄ ē radix oīuz bonoz
nr̄oz. p̄ cor. 15. H̄ra dei sū id qd sūz r̄c. CAP. II.

Rogamus autem vos fratres per
aduentum domini nostri iesu chri-
sti et nostre cōgregationis in ipsuz
vt nō cito moueamini a vestro se n-
su: neq; terreamini neq; per spiritū
neq; per sermonem neq; per epistolam tanq̄ p̄
nos missam quasi instet dies domini. Ne quis
vos seducat vllō modo. Quoniam nisi venerit
discessio p̄imum et reuelatus fuerit homo pec-
cati filius perditionis qui aduersatur et extolli-
tur super omne qd dicitur deus aut qd colitur
ita vt in templo dei sedeat: ostendēs se tanq̄ sit
deus. Non retinetis q̄ cum adhuc essem apud
vos hec dicebam vobis.

Superi⁹ apls oñdit futura q̄stū ad penas maloz et p̄mia
bonoz: hic annūciat futura q̄stū ad pericula ecclie q̄ erūt
tēpore anti xp̄i. Et p̄mo nūciat veritatē de futuris pericu-
lis. Scdo monet vt i vitate p̄maneat ibi. (Itaq; fr̄es r̄c.)
Circa p̄mū duo facit: qz p̄mo excludit falsitates. Scdo in-
struit de vitate ibi. (Quā nisi r̄c.) Itēz p̄ma in tres: qz p̄-
mo m̄morat illud ex quo debēt iduci. Scdo ostēdit ad
qd debēt iduci ibi. (Ut nō cito r̄c.) Tertio remouet illud
qd eos mouere posset ibi. (Neq; p̄ sp̄m r̄c.) Inducit autē
ex trib⁹. s. p̄p̄ys p̄cib⁹ ibi. (Rogam⁹) nō p̄cib⁹. P̄bilem̄. i.
Multa fiducia habēs in xp̄o iesu imperādī tibi qd ad rez
ptinet: p̄p̄ charitatē magis obsecro. Scdo ex aduentu xp̄i
desiderabili bonis: licz terribili malis. Amos. 5. Ueh desu-
derātibus diē dñi r̄c. z. Thy. 4. Nō solū aut mibi sed z bis
q̄ diligūt aduētū eius r̄c. Apoc. vlt. Veni dñe iesu r̄c. Ter-
tio ex desiderio et amore totius cōgregationis sanctorū. In
idipsum. s. vbi xp̄s ē: qz Mat. 24. Ubi erit corp⁹ ibi cōgre-
gabuntur etagle r̄c. Uel in idipsum. i. in idem: qz oēs sancti
loco et gloria erūt in eodē. ps. Congregate illi sanctos eius.
Sed ad qd iducit. Ut nō cito moueamini. Est autē aliud
moueri aliud terreri. Mouetur autē a suo sensu q̄ preter-
mittit qd tenebat. Quasi dicat. Nō cito dimittat doctrinā
meā. Eccl̄ici. 19. Qui cito credit lenis ē corde r̄c. Terror at
est qdaz trepidatio cū formidine d̄ry. Et ideo dicit. Neq;
terreamini. Job. 15. Sonitus terroris semp in aurib⁹ eius.
Et cū sit pax illi semp insidias suspiciatur r̄c. Sapiētie. 17.
Cū enī sit timida nequicia dat testimoniū p̄dēnationi r̄c.

Deide cū dicit. (Neq; p̄ sp̄m r̄c.) remouet qd eos mo-
uere possz: p̄mo in sp̄ali. Scdo in generali ibi. (Ne qz r̄c.)
Seducit autē qz p̄ falsam reuelationē. Uñ dicit. Neq; per
sp̄m. i. si qz dicat sibi reuelatū p̄ sp̄m sanctū vl̄ a sp̄u san-
cto: qd ē p̄tra doctrinā meā nō terreamini. p̄me Jo. 4. No-
lite oī spiritui credere. Ezech. 13. Ueh p̄phetis isipietibus:
q̄ sequunt sp̄m suū et nihil vidēt r̄c. Aliquādo et sathanas
trāffigurat se in angelū lucis: vt d̄r. z. Cor. 11. et terty Reg.
vlt. Egrediar et ero sp̄s mēdax in ore oīum p̄p̄etaz ei⁹.
Scdo p̄ rōcinationē vel falsaz expositionē scripture: iō di-
cit. Neq; p̄ sermonē. z. Thy. 2. Sermo eoz vt cācer serpit
Eph. 5. Nemo vos seducat inanib⁹ verbis. Tertio p̄ aucto-
ritatem iductaz in malo intellectu. z. pe. vlt. Sicut carissi-
mus frater noster paulus p̄m datā sibi sapiētīā scripsit vo-
bis sicut in oībus eplis loquēs in eis de bis in qbus sunt q̄-
dam difficilia intellectu q̄ indocti et instabiles deprauāt sicut
et ceteras scripturas ad suā ipsoz damnationē. S3 de quo

seducebant. Quasi instet dies dñi. Et dicit. Per eplam tāq;
p̄ nos missaz: qz in p̄ma epla nisi bñ itelligat videt dicere
instare dñi aduētū: vt illud. Deide nos q̄ viuim⁹ r̄c. Deinde
cū dicit. (Ne quis r̄c.) facit idem in generali. Luc. 21. U-
dete ne seducamini r̄c. i. Cor. 15. Nolite seduci. Rō autē q̄re
hec remouet apl̄s. s. de aduētū dñi ē qz plat⁹ nullo mō d̄z
velle qz p̄ mēdaciū aliq̄ bōa p̄curent. i. Cor. 15. Inuenimur
at et falsi testes r̄c. Itē qz res credita erat piculosa: qz. s. ista
ret dies dñi. p̄rio qz daret occasio maioris seductiois: qz
futuri erāt post tēpora aploz alig q̄ dicerēt se eē xp̄s. Luc.
21. Multi dicēt ego sūz. et iō apls noluit. Itē demō frequē-
ter p̄tedit se esse xp̄s: sicut p̄ de b̄tō martino. Et iō ne sedu-
cant noluit. Aug. autē ponit aliā rōnē qz imineret piculū si
dei. vñ diceret aliquis tarde veniet dñs: et tunc p̄parabo
me ad eū. Ali⁹ diceret: veniet cito: et ideo nūc me p̄parabo
Ali⁹ diceret. Nescio. Et hic meli⁹ dicit qz concordat xp̄o. S3
ille plus errat q̄ dicit cito: qz elapso termino hoies desparent
et crederēt falsa esse que scripta sunt.

Deide cū dicit. (Quā nisi r̄c.) Astruit vitatē et p̄mo ostē-
dit q̄ vitura sūt ad anti xp̄i aduētū. Et sūt duo quoz vnū p̄-
cedit aduētū anti xp̄i. Aliud ē ipse aduēt⁹ ei⁹: p̄mūz ē disces-
sio: qd̄ multipl̄ exponit i glo. Et p̄mo a fide: qz futur⁹ erat
vt fides a toto mūdo reciperet. Mat. 24. Et p̄dicabit⁹ b̄
euāgelii regni in vniuerso orbe. Istud q̄ p̄cedit qd f̄z aug.
nōdū ē ipletū: et post multi discedēt a fide. i. Thy. 4. In no-
uissimis tēporib⁹ discedēt qdā a fide r̄c. Mat. 24. Refri-
gescet charitas multoz. Uñ discessio a romano iperio: cui
totus mūdus erat subdit⁹. Dicit autē aug. qz b̄ figurat⁹ da-
nielis. z. in statua vbi noiant q̄tuor regna: et post illa aduē-
tus xp̄i. Et qz b̄ erat veniens signū qz romanū iperium fir-
matū fuit ad b̄ qz sub ei⁹ p̄tate p̄dicaret⁹ fides p̄ totū mun-
dū. S3 quō ē b̄ qz iā diu gētes recesserūt a romano iperio
nec dū venit anti xp̄s. Dicedū ē qz nōdū cessauit. s3 ē p̄mu-
tatū de temporali in sp̄uale: vt dicit leo papa in sermōe de
ap̄lis. Et iō dīcedū ē qz discessio a romano iperio d̄z itelli-
gi nō solū a tpali: s3 a sp̄iali. s. a fide catholica romane ecclie
Est autē b̄ veniens signū qz sicut xp̄s venit qū romanū ipe-
riū oib⁹ d̄nabat: ita ecōuerso signum anti xp̄i ē discessio ab
eo. Scdo p̄dicat⁹ p̄m futur⁹. s. anti xp̄m. Et p̄rio q̄stū ad eius
culpā et penā. Scdo q̄stū ad ei⁹ p̄tate ibi. Uñ cui⁹ aduēt⁹ r̄c.
Itē p̄rio cōiter et iplicite tāgit culpā ei⁹ et penā. Scdo expli-
cat vtrūq; ibi. (Qui aduersat r̄c.) Dicit ḡ. Discessio p̄mo
veniet et tūc reuelabit⁹ r̄c. D̄r autē eē hō p̄cti et fili⁹ p̄ditiois
f̄z glo. qz sicut in xp̄o abūdauit plenitudo vtutis: ita in an-
ti xp̄o mltitudo oīuz p̄ctoz. Et sicut xp̄s emelior oib⁹ sc̄tis
sic ille peior oib⁹ malis. Et p̄ hoc hō p̄cti d̄r qz totalr̄ erit
p̄ctis dedit⁹. S3 nō d̄r sic hō p̄cti qn possz eē peior. qz nūq;
malū corrūpit totū bonū: licz q̄stū ad actū nō poterit eē pe-
ior: xp̄o aut nullus hō potuit eē magis bon⁹. D̄r autē fili⁹ p̄-
ditionis. i. deputat⁹ extreme p̄ditioni. Job. 21. In die p̄ditio-
nis seruabit⁹ malus et ad diē furoris duccet. Uel p̄ditionis. i.
diaboli nō p̄ nāz. s3 p̄ sue malicie cōplemētū q̄ in eo cōple-
bit⁹. Et dicit reuelabit⁹: qz sicut oīa bona et vtutes sanctorū
q̄ p̄cesserūt xp̄m fuerūt figura: ita in oib⁹ p̄secutioib⁹ ecclē-
sie tyrāni fuerunt q̄si figura anti xp̄i. et latuit ibi anti xp̄s: et
ita tota illa malicia q̄ latet in eis reuelabit⁹ in tpe illo.

Deide cū dicit. (Qui aduersat r̄c.) explicat q̄ dixerat. Et
p̄rio oñdit quō sit hō p̄cti. Scdo quō fili⁹ p̄ditionis ibi. (Et
tūc reuelabit⁹ r̄c.) Itē p̄rio p̄nūciat ei⁹ futurā culpā. Scdo
assignat eius cām ibi. (Et tūc r̄c.) Itē p̄rio describit culpā
Scdo dicit se nō annūciare doctrinā nouā ibi. (Nōne r̄c.)
Itē p̄mo oñdit culpā. Scdo ei⁹ signū ibi. (Ita vt r̄c.) Du-
plex ē aut ei⁹ culpa. s. z̄rietas ad deū. Uñ dicit. Qui aduer-
satur omnibus spiritib⁹ bonis. Job. 15. Lucurrit aduersus
deum erecto collo et pingui ceruice armatus ē r̄c. Sicut et

mebra ei⁹. Esa. 3. Lingua eoz et adinuētides eoz 3 dñs vt puocarēt oculos maiestatis eius rē. Scda ē: qz pferet se xpo: iō dicit extollit rē. Df autē de⁹ triplr. p nālī. Deut. 6. Audi israel dñs de⁹ tu⁹ de⁹ vn⁹ ē. Scdo opinatiue. ps. Qēs dy gētū demonia. Tertio participatiue. ps. Ego di xi dy estis rē. Dib⁹ autē his se pferet anti xps. Dan. ii. Ele uabit r magnificabit aduersus oēs deū et aduersus deū deoz logi magnifica rē. Signū autē culpe ē cū dicit. (Ita vt i tēplo rē.) Supbia. n. anti xpi maior ē supbia oīuz pcedentiū. Un sicut de Cayo cesare legit. Qz cū i vita ista ad huc eēt coli uoluit: statuā suā ponēs i qlibet tēplo: et Ezech. 28. De rege tyri dī. Dixisti qz deus ego suz rē. ita credibile ē q sic eis faciet anti xps dicēs se deū eē r hoīez. Et i huius signū sedebit i tēplo: sed in quo tēplo: Nōne ē destructū a romāis. Et iō dicit qdā q anti xps ē d tribu Dan: cuius tribus iter alias duodeciz nō noīat. Apoc. 7. Et iō iudei pmo eū recipiēt et reedificabūt tēplū i hiern salē: et sic implebit illud Dan. 9. Erit i tēplo abhominatio r ydolu. Mat. 24. Lū vō uideritis abhominatioez desolatiois q dicta ē a Daniele ppheta stantē in loco sancto: q legit intelligat. Quidā vō dicit q nunqz hiern salē nec tēplū reedificabit: s3 vsqz ad rsumationē r finē pferuerabit desolatio. Et hoc ēt alig iudei credunt: iō exponitur i tēplo dei. i. i ecclia: qz multi d ecclia eū recipiēt. Ut s3 Aug. in tēplo dei sedeat. i. pncipet r dñet tanqz ipe cū suis nuncys sit tēplū dei: sicut xps est cū suis.

Deinde cū dicit. (Nō retinetis rē.) Quidit q nihil noui scribit. Quasi dicat. Qlū cū essez apud uos dixi hoc. pme Jo. 2. Nō mādatū nouū scribo uob: s3 mādatū uer⁹ qd habuistis ab initio rē. scdo cor. io. Quales fuim⁹ vbo p ep̄las absentes: tales r p̄ntes i facto rē. Lectio. II.

Et nunc quid detineat scitis vt reuelatur in suo tempore. Nam mysterium iam operatur iniquitatis tantum vt qui tenet nunc teneat donec de medio fiat. Et nunc reuelabitur ille iniquus quē dominus iesus interficiet spiritu oris sui. Et destruet illustratione aduentus sui eū cui⁹ est aduentus s3 operatōez sathane i omni uirtute r signis r prodigijs mendacibus r i oī seductōe iniquitatis his qui pereunt.

Superius ap̄lus p̄nunciās narrauit aduentū r culpā anti xpi: hic oñdit cām dilationis. Et pmo oñdit eos habere huius sciētie cām. Scdo cām illā obfcure pponit ibi. (Nā mysteriū rē.) Dicit g. dico q oz reuelari hoīez peccati. Et qd nūc. i. q sit cā q tardet: uos. n. scitis: qz ego dixi uobis: ita q sic ad presens detinet vt suo tpe. i. rgruo tpe reuelet. Eccles. 8. Omni negocio tps r oportunitas est. Et ibidē. 3. Dia fecit deus bona in tpe rē.

Deinde cū dicit. (Nā mysteriū rē.) Cām ei⁹ ponit. Et hec lra multipliciter exponit: qz hoc mysteriū pōt eē nōminatiui casus vl accusatiui. Si pmo mō ē sensus. Dico vt suo tpe: qz ēt iā mysteriū. i. figuratē occultatū opaf in fictis: q uident boni: r tñ sunt mali. Et hi operant offi cū anti xpi. z⁹ Tim. 3. Dabētes spēs pietatis: uirtutē at eius abnegātes. S3 scdo mō ē sensus. Nā diabolus i cuius p̄tate ueniet anti xps iā incipit opari occulte iniquitate suā r p tyrannos r seductores: qz psecutiones ecclesie huius tps sunt figure illius yltime psecutiois d oēs bonos: r sunt sicut iperfecte cōparādo ad illā. (Tantū vt q tenet rē. Doc exponit multipliciter. Uno mō fm glo. et Augustinū. 20. de ciuitate dei q dicunt q qdā opinati

sunt Neronē q pmo psecutus ē christianos eē anti xps: r q nō fuerat occisus: s3 subtract⁹ r qñqz restituedus. Un ap̄lus hoc euacuās dicit. Tm vt q tenet nunc romanum imperiū: teneat donec moriat. Sed hoc nō ē ueniens: qz multi anni sunt q nero mortu⁹ ē: illo. s. anno quo ap̄ls: sed melius ē q referat ad neronē put est psona publica romani impery donec de medio fiat. i. tollat romanum imperiū de hoc mūdo. Esa. 23. Dñs exercitiū cogitauit B vt detraheret supbiā oīs glorie: et ad ignominia rē. Uel aliter. Tm vt q tenet. i. detinet mō aduentū anti xpi ne ueniat qsi sit necessariū q alig ueniant ad fidez r alig recedant. q. d. Ut discessus r accessus: q nunc tenet donec ueniat: teneat donec tollat ille obscen⁹. Uel sic. Tm nūc tenet fidē teneat. i. firmus sit in ea. Apoc. 2. Tene qd hēs vt nemo accipiat coronā tuā rē. Donec de medio fiat. i. rgregatio maloz p̄mixta separetur r fiat seorsum: quod erit in psecutiōe anti xpi. Uel Tm rē. i. vt mysteriū iniquitatis. i. iniquitas mystica q detinet: detineat donec fiat de medio. i. donec iniquitas reducat in publicū: r fiat qsi ali qd existens i publico d medio. Multi. n. mō occulte peccant: sed tñ qñqz fiet in apto: qz deus sustinet peccatores q̄dū sunt occulti donec publice peccant: r tunc nō sustinebit vt p3 de sodomitis. Heñ. 19. S3 tñ Augustinus p̄fitec se nescire qd ap̄ls loquat: qz ap̄lus illis logi q iā sciebant. Un dicit. (Quid nūc detineat scitis.) Et p̄terea hoc nō erat multū necessariū ad sciendum.

Deinde cū dicit. (Etia tūc rē.) Ponit aduentus iniqui: r pena eius. Et pmo eius manifestatio. Scdo eius pena. Quātū ad primū dicit. Ille singulariter iniqu⁹ reuelabitur: qz manifesta erit eius culpa. Quez dñs iesus. Esa. ii. Zelus dñi exercitiū faciet hoc. i. zelus iusticie q ē amor. Spūs. n. xpi est amor xpi: r hic zelus ē spūs sancti que h3 ad ecclesiā. Uel spūs oris sui. i. mandato suo. qz Michael interfectorius ē eum in mōte oliueti vñ xps ascēdit: sic r iulianus manu diuina extinctus ē. Et hec ē pena p̄sens licet futura ēt eternaliter puniet: qz illustratione rē. id est in aduentu suo oīa illustrat. pme corin. 4. Illuminabit abscondita tenebrarū rē. r destruet: eterna. s. damnatione. ps. Destruēs illos rē. Et dicit illustratiōe: qz ipse uisus ē ecclesiā obtenebrare: r tenebre expellunt illustratione: qz qd anti xps ostēdit oñdetur fuisse mēdaciū.

Deinde cū dicit. (Eū cuius ē aduentus rē.) Predicit potestatem anti xpi. Et circa hoc duo facit: qz p̄ponit p̄tatem eius ad seducēduz. Scdo huius cām ex dñi iusticia ibi. (Eo q charitate rē.) Itēz p̄tatem in tres: qz primo ponit actorē huius potestatis. Scdo modū seducēdi. Tertio oñdit seducēdos. Actor huius p̄tatis ē diabolus: r iō destruet eū xps. p⁹ Jo. 3. In hoc apparuit fili⁹ dei vt dissoluat opa diaboli rē. Et iō dicit q aduentus anti xpi erit s3 operationē sathane. i. ex instinctu eius. Apoc. 20. Solus tur sathanas de carcere suo: r exibit r seducet gentes rē. Operat. n. aliqd fm opationē sathane sicut arrepticus i quo nō solū instigat uolūtate: s3 ēt ipedit vsum rōnis: qd tñ nō imputat ad culpā eius: qz nō h3 vsum liberi arbitry. Anti xps autē nō sic: s3 habebit vsum liberi arbitry i quo ē diabolus suggerēs sicut dī d iuda. Jo. 13. Introiuit in eū sathanas. s. instigado. Decipiet autē hoc mō. primo p potētiā secularē. Scdo p uirtutē miraculoz. Quātū ad primū dicit. (In omni uirtute) s. seculari. Dan. ii. Domi nabit thesauroz auri r argēti r in oib⁹ p̄ciosis egypti rē. Uel uirtute. s. simulata. Quātū autē ad 2^m dicit. (In signis rē.) Signa sūt qdaz mira ēt parua. prodigia uero magna que aliquē pdigiosum ostēdunt quasi p̄cū a digito. Apoc. 13. Fecit signa magna vt r ignem faceret descendere de celo rē. Mat. 24. Dabunt signa magna r

Ad Thessalonicenses II.

pdigia: ita vt in errore inducant si fieri pot̄ etiam electi.
Et dicit (Mendacibus.) Miraculū mēdax dī vt qz deficit a vera rōne facti: vel a vera rōne miraculi: vel a debito fine miraculi. Prīmū sit i prestigys: qñ p demones illudunt aspectus: vt aliud videat: q̄ ē sicut symon magus fecit decollari arietē: et postea ostensus ē viuus: et homo decollatus est: et postea homo q̄ credebat decollatus ostēsus est viuus: et creditus ē resuscitat⁹. Et hoc faciunt hoies cōmutando fantasinata et decipiēdo. Sc̄do mō illa dicunt miracula pprie q̄ plena sunt admiratiōe qd̄ est: qñ effectus vī et ignozat̄ cā. Que ḡ habent cām occultā alicui: et nō simpliciter: dicunt qd̄ mira et nō miracula simpliciter. Sed que simplr cām occultā habēt sūt miracula: quoz cā est ipse deus gloriofus: qz totū ordinē nature create transcendunt. Aliqñ vō fiunt aliqua mira: sed nō pter ordinē nature: sed occultas causas hnt: et hec multo magis faciunt demones q̄ virtutes nature sciunt et q̄ habent determinatas efficacias ad speciales effect⁹: et hec faciet antichristus: s; nō q̄ habēt verā rōnez miraculi: qz nō possunt in illa q̄ sunt supra naturā. Tertio mō dicunt miracula. fm̄ q̄ sunt ordinata ad artestandū veritati fidei ad reducendū fideles i deū. Marci vltimo. Dño cooperāte et sermonē pfirmāte sequētib⁹ signis et. S; si alicui adest grā miraculoz et nō vtaf eis ad B: miracula quidē sunt vera quo ad rōnez rei facte et quo ad rōnem miraculi: sed sunt falsa q̄tum ad intentionē dei. Sed tñ hoc nō erit in antixpo: qz nullus d̄ fidez facit vera miracula: qz deus nō ē testis falsitatis. Un̄ aliqs pdicans falsam doctrinam non potest facere miracula: licet aliquis habens malam vitā posset.

Deinde ostēdit seducēdos cū dicit. (Vis q̄ pereūt.) i. i p̄cis ad pditionē. Jo. 17. Nemo ex eis peryt nisi filius pditionis. Et hoc iō: qz Jo. 10. Quis mee vocē meaz audiūt.
 Lectio. III.

Lectio III. **Q**ue charitatem veritatis non receperūt vt salui fierent. Ideo mittet illis deus operationem erroris: vt credant mendacio. vt iudicentur omnes qui non crediderūt veritati: sed cōsenserunt iniquitati. Nos autem debemus gratias agere deo semper pro vobis fratres dilecti a deo q̄ elegerit nos deus primitias i salutē i sanctificatione spiritus et in fide veritatis: in q̄ et vocauit vos per euangeliuz nostrum in acquisitione glorie dñi nri iesu xpi. Itaqz fr̄es stante et tenete traditiones q̄s didicistis siue per sermonē siue per epistolam nostram. Ipse autē dominus noster iesus christus et deus et pater noster qui dilexit nos et dedit consolationem eternam et spes bonaz in gratia exhortatur corda vestra et confirmet in omni opere et sermone bono.

Postq̄ ostēdit in qbus hz locum deceptio antixpi. s. in p̄scitis ad vānationē: hic assignat cām predictoz. Et p̄mo ostēdit cām huius et quō decipient. Sc̄do quō fideles ab eo liberentur ibi. (Nos autē et.) Itē p̄rio pōit corū culpā tñ. Sc̄do penā euz culpa. Tertio penā tñ. Et ē hic p̄cessus peccati. Prīmo enīz q̄s ex demerito p̄mi peccati deserūt a gratia et cadit i aliud peccatū et post in eternū puniunt. Dicit ḡ q̄ causa quare decipient ē: qz nolue-

runt recipere veritatē euāgelij. Jo. 8. si veritatē dico q̄re nō creditis mihi: Job. 24. Ipsi fuerūt rebelles lumini. Et dicit charitatē veritatis: qz nisi sit formata fides per charitatē nihil ē. p̄me cor. 13. Si habuero fidē ita vt mōtes transferā charitatē aut nō habuero nihil sūz et. Gal. vltimo. In xpo iesu neq; circūcisio neq; prepurius aliqd̄ valet: sed noua creatura. Et subdit vtilitatē veritatis dicēs. (Ut salui fierēt.) Ro. 5. Iustificati ex fide pacē habeamus ad deū p̄ dñm et. Sed culpa et pena ē coruz seductio. Un̄ dicit. (Mittet.) i. p̄mittet illis venire operationē erroris. Esa. 19. Misit dñs in medio eius spūz vertiginis. 3. Reg. vltimo. Ero spūz mēdax in ore oīum pp̄hetaz eius et. Et iō dicit. Ut credāt mendacio. i. false doctrine antixpi. Ro. 2. Propter qd̄ tradidit illos de i reprobiū sensum vt faciant ea q̄ nō veniunt et. Sed pena tñ est eterna damnatio. Unde subdit: vt iudicent. s. iudicio damnationis. Jo. 5. Et procedent q̄ mala fecerūt in resurrectionē iudicij et. Quis q̄ nō crediderunt et. Jo. 6. Qui non credit iam iudicatus est.

Deinde cū dicit. (Nos autē et.) Ostēdit quare fideles xpi liberent. Et primo agit gratias p̄ eis. Sc̄do p̄memorat diuina beneficia qbus a talibus liberant. Dicit ḡ sic. Illi decipient: s; nos debem⁹ gratias agere. Ro. 1. Prīmū qd̄ gratias ago deo meo semp̄ pro vobis p̄ dñm et. Duplex autē ponit dei beneficiū. s. electionē dei q̄ est eterna: et vocationis q̄ est temporalis ibi. (In qua et vocauit nos et.) Dicit ḡ q̄ p̄ qz elegit nos. s. apostolos et vos. s. fideles. Ephe. 1. Elegit nos in ip̄o añ mundi p̄stitutionē vt essemus sancti et. Jo. 15. Nō vos me elegistis: sed ego elegi vos et. Circa electionē tria tāgit. s. ordinē electozū: finē electiōis et modū p̄sequēdi finē. Electi sunt oēs sancti a principio mūdi. Deut. 33. Dilexit populus oēs: sancti in manu illius sunt. Sed apli specialr sunt primitie. Ro. 8. Nos ipsi p̄mitias spūs habētes et. Et iō dicit. (Primitias fidei finis est in salutē eternā.) Et iō dicit. (In salutē.) p̄me Tim. 2. Quis hoies vult saluos fieri et. Hoc autem fit p̄ grām sanctificantē. Un̄ dicit. (In sanctificatione spiritus.) Sc̄do ex parte nostra ē p̄sensu liberi arbitrij per fidem. Ideo subdit. Et in fide veritatis.

Deinde euz dicit. (In quā vos vocauit et.) Ponit 2^m beneficiū qd̄ est vocatio tp̄alis xpi que seq̄ electionē. Ro. 8. Quos vocauit hos et iustificauit et. Et de hac vocatione nota parabolā. Luc. 14. De eo qui fecit cenam magnā et. Et addit. Per euangeliū nostrū. i. a me predicatū. Sed ad quaz cenam? In acquisitione glorie. id est vt acquiramus christi gloriā.

Deinde cū dicit. (Itaqz et.) Monet tenere veritates. Et p̄mo ponit monitionē. Sc̄do orationē ibi. (Ipse autē dñs et.) Et facit primū: qz opus nostrū depēdet a libero arbitrio. Sc̄dz vō: qz indiget auxilio gratie. Et p̄mo monet ad standū cū dicit. (Stare in veritate.) Gal. 5. Stare et nolite itez iugo fuitur) p̄tineri. et docet modū stādi ibi. (Et tenete traditiones.) i. documēta que a maiorib⁹ tradunt. Nā documēta que tradunt a minoribus sunt qñq; nō seruāda: qñ. s. hianē documētis fidei. Mat. 15. Irritū fecistis mādatū dei. pp̄ traditionem vram. Sed seruāda sunt q̄ ordināt ad mādata dei. Act. 16. Paulus docebat vt tenerēt traditiones et documēta q̄ erāt decreta ab aplis et senioribus q̄ erāt hyerosolymis et. Et has traditiones dupliciter ediderūt: quas dā v̄bis vnde dicit. Per sermonē. Quas dā in scripturis. Ideo addit. Siue p̄ epistolā. Un̄ p̄ q̄ multa i ecclesia nō scripta sunt ab apostolis docta: et iō seruanda sunt. Nā multa fm̄ iudiciū apostolorū melius erat vt occultaretur vt dicit Dionysius. Un̄ apls. p̄ cor. 10. dicit. Cetera cū venero disponam.

Deinde ponit orationē ibi. (Ipse autē dñs noster iesus xps etc.) Quasi dicat. Sic monco: s; nihil valet nisi assit diuinū auxiliū. Et iō ponit pmo duplex dei bñficiū. Prīmū ē amor eius ad nos quo alia nobis impedit. Jō dicit. (Dilexit nos etc.) Scdm ē spūalis solatio ibi. (Et dedit solationē eternā. scde cor. i. Qui solatur nos i omni tribulatōe nra. Esa. 40. Cōsolamini solamini popule me dicit dñs deus vester etc.) Et dicit solationē eternā. scōtra oia mala imminētia r futura. Et iō expectamus spes bonā. i. bonoz eternoz infallibilitatē. pme pe. i. Qui s; magnā misericordiā suā regenerauit nos in spem viua. Et h in grā. s. p quā speramus psequi vitā eternā. Ro. 6. Bñca dei vita eterna. (Petit autē p eis exhortationē q ē monitio ducēs aiū ad volendū. Et hāc pōt facere homo exterius: sed non esset efficax: nisi esset interius spūs dei. Unā dicit. Exhortet corda vestra. i. instiget. Osee. 7. Inducā eā in solitudinē r loquar ad cor eius etc.) Itēz petit pfirmationē. Unde dicit. (Et pfirmet. Jps. Cōfirma h deus qd operatus es in nobis etc.) Quasi dicat exhortet per grām vt velimus: r confirmet vt efficaciter velim. Et hoc in omni opere bono r sermone. pcedit op^o sermone: quia cepit iesus facere r docere. Act. i.

C A P I. III.

DEcetero frēs orate pro nobis vt sermo dei currat r clarificetur scēz apd vos: r vt liberemur ab ipotunis r malis hoib⁹. Nō. n. oīuz est fides. Fidelis arde⁹ ē q cōfirmabit vos: r custodiet a malo. Cōfidimus autem de vobis fratres i domio: quoniā quecunq; precipimus r facitis r facietis. Dñs autē dirigat corda vra in cbaritate dei r patientia christi. Benunciamus autez vobis fratres in nomine domini nostri iesu christi: vt subtrahatis vos ab omni fratre ambulante inordinate r non secundū traditionem quam acceperunt a nobis. Jpsi enim scitis quemadmodum oporteat imitari nos: quoniam non inquieti fuimus inter vos: neq; gratis panem manducauimus ab aliquo: sed in labore r fatigatione nocte ac die operantes: ne quem vestrum grauaremus. Nō quasi nō habuerim⁹ potestātē: sed vt nosmetiplos formā darem⁹ vobis ad imitandum nos.

Supra instruxit eos de futuris i nouissimis: hic instruit eos de gbusdā q particulariter eis agēda erāt. Ubi pmo ponit instructio. Scdo eplē conclusio ibi. (Ipse autē deus pacis etc.) Itē pmo monet qualr se habeāt ad ipsum. Scudo ostēdit qd d eis pfidat ipse ibi. (Fidelis autē de⁹ etc.) Tertio quō se habeāt ad alios q iordinate ambulāt ibi. (Denūciamus autē vobis etc.) Circa primum pmo ponit orationē. Scdo qd in oratione ē petendum ibi. (Ut sermo etc.) Dicit g. Decetero. s. qz estis sufficienter instructi orate etc. Ro. i5. Obsecro igit vobis fratres p dñm nostrū iesum xpm: r p cbaritatē spūs sancti vt adiuuetis me orationibus vestris p me ad deū etc. Et hoc ē debitū: qz curati habent curā vtilitatis gregis. Heb. i3. Mementote prepositoꝝ vestroꝝ q vob locuti sunt verbū dei etc. Scudo ostēdit qd petendū ē. vt. s. tollant impedimēta pditionis. Et iō dicit. Et sermo dñi currat. qz nō pōt to-

taliter spediti: s; retardari. Jō dicit currat. Col. 4. Orantes simul et p nobis vt dñs aperiat nobis hostiū sermonis ad loquēdū mysteriū xpi etc. Itē vt clarificet. s. p clarā et lucidā expositionē apud rudes r sapientes: sicut et apud vos. Ro. i. Sapiētib⁹ r insipiētibus debitor suz etc. Prouer. i4. Doctrina prudētū facilis. Itē p miracula q sunt demonstraciones fidei. Est enī ois sciētia clara p demonstratiōes: et h ē orandū. Act. 4. Da seruis tuis cuz oī fiducia log verbū tuū etc. Itē scdo orandū est p pdicatoꝝ vt liberent ab ipotunis r malis hoibus. s. pseudo ap̄lis q sunt ipotuni in disputando: mali i seducendo. Vel a psecutoribus q cogitauerūt inigritates in corde. Et ratio hui⁹ petitiōis ē: qz oīuz nō ē fides: qz licet videant habere eā: nō tñ hnt verā. Esa. 53. Dñe qs credidit audī tui nō. Ro. i0. Non omnes obediunt euangelio.

Deinde cū dicit. (Fidelis etc.) ponit fiduciā quā hz de eis. Et pmo facit hoc. Scdo orat p eis ibi. (Dñs autē etc.) Fiducia autē pēdet ex deo q grām dat: r ex hoibus q sunt liberi arbitry: vt dirigant i grā. Dicit pmo ex parte dei. Cōfido q orabit r exaudiemini: qz fidelis ē dñs q pfirmabit i bonis q in vobis est operatus. pme pe. vltimo. Perficiet: pfirmabit r solidabitq; etc. Et custodiet a malo culpe r pene. Si tñ in mala pene incidāt ē eis i bonū: qz diligētib⁹ deū oia cooperant in bonū etc. vt dī Ro. 8. Scdo ex parte eoz dicit. (Cōfidim⁹ etc.) s. ex grā quā accepistis: sed in deo nō i virtute vestra. Heb. 6. Cōfidim⁹ autē de vobis dilectissimi meliora r viciniora salutis etc. Quā quecunq; precipimus etc. i. qm perseverabitis. Exo. 24. Omnia verba que locutus est dominus faciemus.

Deinde cum dicit. (Dñs etc.) Pro eis orat dices. (Domini autē dirigat) s. vt pueniatis. Est autē boīs animū pparare: r dñi linguā gubernare: vt dī puer. i6. Et paulo parat. Cor. hoīs disponit viā suā: s; dñi ē dirigere gressus eius. s. ad destinātū brauiū. Et iō dicit. Dirigat corda: nō solū exteriora opa: r hoc in cbaritate. Duo autē sunt p q i via salutis incedim⁹. s. bona q facimus r mala que sustinemus. S; opa nō sunt bona: nisi directa in finē cbaritatis. p^o Tim. i. Finis precepti ē cbaritas etc. Itē nec patientia nisi p xpm. Luc. 21. In patientia vestra possidebitis aīas vestras etc. Mat. 5. Beati eritis cū maledixerit vobis hoies etc. Et iō dicit. In patientia xpi. i. tolerantia maloz pp xpm vel ad exēplū eius. pme pe. 2. Christus passus ē pro nobis vobis relinquens exēplū etc.

Deinde cū dicit. (Denūciamus etc.) Ostēdit quō se habeāt ad hoies inordinate. Et pmo pponit edictū. Scdo exponit ibi. (Jpsi enim etc.) Tertio ostēdit necessitatez edicti pponēdi ibi. (Audiuimus etc.) Dicit g. Sic vos vitis: et sic pfido. S; qz sunt quidā mali inter vos denūciamus. s. pfecti. In noīe etc. Voc. n. ad plātū p̄tinet. Esa. 58. Annūcia populo meo scelera eoz: r domui iuda peccata eoz etc. Eze. 3. Sanguinē illius de manu tua regram. (Et seqt edictū dices. (Ut subtrahatis etc.) Et h introductū ē in ecclesia q mali vitent: r hoc ne ifirmiores eoz p̄ortio maculent. Ecc. i3. Qui tetigerit picē ingnabit ab ea. pme cor. 5. Modicū fermētuz totā massaz cor rūpit. Itē ad sanationē peccātis vt pfusio cedat ei i salutē. Ecc. 4. Est pfusio adducēs peccatū: r pfusio adducēs gloriā. Nec h v3 fieri passim: s; cū deliberatiōe r maturitate. p^o Cor. 5. Cōgregatis vobis r meo spū cū virtute dñi iesu tradere h; sathane i interitū carnis etc. Et sic hic dī. Ut subtrahatis etc. Nec v3 fieri excomunicatio: nisi p aliquo peccato: qz hic dī inordinate etc. Et hoc est qñ aliqd ē fm se malū: r i ordinē iuris nālīs: vt glosa exponit. pme cor. i4. Ut oia honeste r fm ordinē fiāt i vobis. Ro. i3. Oia que sunt a deo ordinata sunt. Uel qz est

Ad Thessalonicenses II.

prohibitum et doctrinam ecclesie. Un dicit. (Et non sicut traditionem etc.) Supra secundo huius. Tenete traditiones quas didicistis siue per sermonem siue per epistolam nostram.

C Deinde cum dicit. (Ipse enim etc.) Exponit quantum ad ultimum quod dixerat. scilicet sicut traditiones ostendit quod sit traditio hec et quod acceperunt ab ipso. Est autem hec traditio: ut non essent ociosi vel curiosi. Et primo ostendit quod acceperunt verbo. Secundo quod exemplo. Item primo ostendit quod vitauit inquietudinem. Secundo quod. Tertio assignat causam. Dicit ergo. Traditio: ne qua acceperunt scitis etc. quia prelati sunt imitandi non in omnibus: sed in his que sunt regula christi. prout cor. 4. 2. ii. Imitatores mei estote: sicut et ego christi etc. Et in quo: quoniam non inquieti fuimus inter vos. Erant. n. thessalonicenses valde liberales. prout thes. 4. De charitate fraternitatis non necesse habemus scribere vobis: ipsi. n. didicistis etc. Et hac ratione pauperes ociose viuere debent et ex ocio dabant se operibus indebitis nec pertinentibus ad eos. Et hoc erat ingetudo. Et ideo dicit. (Quoniam non ingetis etc.) prout thes. 4. Opera dei ut geti sitis etc. Item neque gratias etc. quia operibus manuum operabatur act. 20. dicit. Ipse scit quoniam ad ea que mihi operantur erant et his que mecum sunt ministraverunt manus iste. Et puer. vi. timo. Panem ociosa non comedit. Numeri. 16. Tu scis: quia nec asellum quidem vnicuique acceperim ab eis etc. Sed in labore et fatigatione. Non parum sed nocte et die. i. continue: quia aliqui oportebat eum predicere et docere et residuum ponebat in labore. **C** Ne que vestrum. scilicet cor. 12. Quid est quod pre ceteris minus habuistis nisi quod non grauauimus vos.

C Deinde cum dicit. (Non quasi non etc.) Assignat causam sui operis manualis. Ubi excludit primo causam falsam. Secundo ponit veram. Falsa quidem causa esset si quis diceret quod ei non liceret accipere ab eis sumptus. Et ideo dicit. (Non quasi etc.) imo habuimus partem viuendi de sumptibus fidelium. prout me cor. 9. Qui altario deseruiuit cum altari participat. Mat. 10. Dignus est operarius cibo suo. prout cor. 9. Sic et dominus ordinauit his que euangelium annuntiat de euangelio viuere. Et sic ex euangelio sunt duo genera hominum potestate habentium viuere de sumptibus: quia. i. altari deseruiuit ut predicatores.

C Deinde cum dicit. (Sed ut nos etc.) Ponit veram causam. Nam duplicem causam inuenimus quare apostolus manibus laborauit. Una apud corinthios. Alia hic. Illi enim erant auari et grauati sicut ibi dicitur. Cuius autem quare laborauit hic fuit horum ocium. Et ideo dicit. Ut nos essemus in forma. scilicet laborandi. prout 1. tim. 4. Exemplum esto fidelium in vobis: in ouertatione: in charitate: in fide: in castitate. prout 1. pe. 5. Forma facti gregis. Alia causa ponitur in glosa. prout cor. 4. si. quoniam non inuenimus quod det nobis: et tunc laborabat. Quarta causa erat: ut sicut monachi egypti non essent ociosi. Ecc. 33. Multam maliciam docuit ociositas etc. Un qui non habent exercitium vel officium vel studium vel lectionis periculose viuunt ociosi.

Lectio. II.

Nam cum essemus apud vos: hoc denuntiabamus vobis: quoniam si quis non vult operari: nec manducet. Audiuimus enim inter vos quosdam ambulantes inquiete: nihil operantes: sed curiose agentes. His autem qui eiusmodi sunt denunciamus et obsecramus in domino iesu christo ut cum silentio operantes sui panem manducet. Vos autem fratres nolite deficere benefactentes. Quod si quis non obedierit verbo nostro: per epistolam hanc notate et non commisceamini cum illo ut confundatur. Et nolite quasi inimicum existimare:

sed corripite ut fratrem. Ipse autem deus patris det vobis pacem sempiternam in omni loco. Dominus sit cum omnibus vobis. Saluatio mea manu pauli quod est signum in omni epistola. Ita scribo. Gratia domini nostri iesu christi cum omnibus vobis. Amen.

C Supra ostendit apostolus quod eis suo exemplo tradidit: ut. scilicet non essent ingetis: sed ut operarentur. hic ostendit quod hoc preceptum verbis et factis tradidit. Un dicit. (Cum essemus etc.) Quasi dicat. Ut formam daremus vobis: fecimus quod docuimus: quia hoc denuntiabam. Quoniam si quis etc. Hec verba sicut dicit glosa et Augustinus in libro de operibus monachorum: quod a peruertebant quod non sit licitum seruis dei manibus operari: prout hoc quod dicit Mat. 6. Nolite solliciti esse etc. Nam dicunt hanc operationem pertinere ad sollicitudinem victus: et prout hoc istud referebant ad spiritualia opera. Quasi dicat. Si quis non vult facere opera meritoria et spiritualia non est dignus manducare. Sed hoc est intentione apostoli quod dicit. (Denuntiabam vos) sic fecisse. scilicet in labore et fatigatione. Sed quod est quoniam si quis non vult etc. Est ne hoc consilium vel preceptum: Et videtur esse preceptum: quia infra dicit. Si quis non obedierit verbo nostro etc. Ergo oes tenent manibus operari. Qui igitur non operatur manibus: sed stat ociosus peccat mortaliter. Ratione: dicendum est quod est preceptum: sed aliquid precipit dupliciter: simpliciter vel sub additione. Simpliciter precipit quod per se est necessarium ad salutem: et hec sunt opera virtutum. Sub additione vero: ut quoniam talis est casus sine quo preceptum seruari non potest. Precipit autem homini quod corpus suum sustentet. Alis enim est homicida suipsum. Heu. 2. De omni ligno paradisi comede etc. Ex precepto ergo tenetur homo corpus suum nutrire. Et sicut ad omnia sine quibus corpus non potest viuere tenemur. Un quocumque non habet alias viam corporis sustentet licite: vel possessione vel licito negotio: tenetur laborare ne fures. Ephe. 4. Qui furabatur iam non furetur: magis autem laboret operando manibus suis etc. Est ergo preceptum quoniam aliter non potest licite viuere. Un dicit. Si quis non vult operari nec manducet. Est ergo duobus modis necessarium: ut homo possit manducare. scilicet vel quod habeat possessionem: vel quod licite pararet. prout ps. Labores manus tuas: quia manducabunt etc. i. thes. 4. Operamini manibus vestris sicut precipimus vobis etc.

C Deinde cum dicit. (Audiuimus etc.) Ponit necessitates huius precepti: quia apostolus dixit hoc non tam ex officio docentis: quam propter vitium gentis. Iam primo ponit culpam que inducit necessitatem precepti. Secundo adhibet remedium ibi. (Dis autem quod etc.) Dicit ergo. Audiuimus etc. Quasi dicat. Iam non occulto hoc preceptum: quia audiuimus quosdam etc. Anima. n. homo semper operatur circa aliquid occupetur: et ideo necesse est quod ociosi inquietudinem patient circa illicita. prout thes. 4. Opera dei ut quieti sitis etc. Et addit. (Sed curiose. scilicet de negociis aliorum. prout 1. tim. 6. Desideria occidunt pigrum.

C Deinde adhibet remedium cum dicit. (Dis autem quod etc.) Et primo ex parte peccantium. Secundo ex parte aliorum ibi. (Vos autem etc.) Dicit ergo. Dis autem sunt hi denunciamus seueri ut per latus: obsecramus autem charitative ut pater eorum: panem suum non alienum: sed debitum sibi. scilicet licite acquisitum cum silentio. i. sine inquietudine non discurrendo. Esa. 30. Cultus iusticie silentium. Eze. 33. Multa maliciam docuit ociositas. **C** Deinde cum dicit. (Vos autem etc.) Ex parte aliorum non peccantium duplex adhibet remedium. Primo. scilicet quod non cessent benefacere. Secundo quod illos corripiant ibi. (Quod si quis etc.) Dicit ergo. (Vos autem etc.) Quasi dicat. Nolite deficere benefacendo licet ociosi abutantur. Gal. 5. Bonum facientes non deficiamus etc. Et hoc necessarium est si operentur manibus: et non deesset eis aliquid: quia necessaria est alijs subuetio. **C** Deinde cum dicit. (Quod si quis etc.) innuit quod corrigant. Et

pmo ostendit quo ordine puniant. Secdo ostendit effectum pe-
ne ibi. (Ut confundant.) Tertio fines ibi. (Et nolite etc.)
in ordine vo pmo ponit culpam. Secdo eius manifestatio-
ne. Tertio eius punitione. Culpa e inobediencia: et id dicit.
(Quod si quis non obedierit.) i. Reg. 15. Quasi peccatum ariola
di e repugnare: et quasi zelus ydolatrie nolle acqescere.

Manifestatio et uictio ponit cum dicit. Huc per episto-
lam notate. i. manifestate per veritatis inquisitiones. Job. 29.
Tam quam nesciebam diligenter inuestigabam. Pena
e in excoriatione. Unde dicit. (Et non commisceamini
cum illo.) p. cor. 5. Luce hinc cibum sumere. z. Jo. Noli-
te eum recipere in domum nec aue ei dixeritis. Vic nota quod
excommunicatio infligitur in inobediencia: ut tunc e uictus.
Unde dicit. Si quis non obedierit: per epistolam vestram hinc nota
te. i. significate nobis ut puniat: et tunc vos interim ne com-
misceamini cum illo. Sed effectus pene est ut confundat et ex-
hoc resipiscat. Ecc. 4. Est confusio adducens peccatum et est
confusio adducens gloriam etc. Finis autem et intentio ut e ei
correctio quam intendit charitas. Unde dicit. (Et nolite etc.)
quod non debet fieri ex liuore odij: sed ex studio charitatis. Quasi
dicat. Quod ipsius veritatis non fiat ex odio inimicitie. Mat. 5.
Diligite inimicos vestros: benedicite his qui oderunt vos etc.
Et id dicit. Sed corripite ut fratrem. In quo ostendit chari-
tatis. ps. Ecce quod bonum et quod iocundum habitare fratres in unum.

Deinde cum dicit. Ipse autem etc. claudit epistolam. Et per
mo ponit conclusio. Secdo saluatio que e quasi epistole sigil-
lum ibi. (Saluatio etc.) Itaque prima in duas: quia eis pmo
optat dona dei. Secdo ipsum deum ibi. (Dominus sit etc.) Quam-
tum ad primum dicit. (Ipse etc.) Deo deus est pacis spiritus ad duo.
Pax enim consistit in duobus: ut scilicet hoc concordet ad seipsum
et ad alios. Et neutrum potest haberi sufficienter nisi in deo: quod
sibi non concordat sufficienter: nisi in deo et minus alijs: quia
tunc affectus huius concordat in seipso: quoniam quod est in unum
sufficit quantum ad omnes quod nihil potest esse nisi per deum. ps. Qui re-
plet in bonis desiderium tuum. Quocumque enim alia propter deum
non sufficienter ad omnes: sed deus sufficit. Jo. 16. In me pacem
habebitis etc. (Itaque homines non unum inter se: nisi in eo quod
est coram inter eos: et hoc est maxime deus. Et id dicit. Deus
pacis det non pacem temporalem: sed sempiternam. i. spiritualem que
hic incipit et ibi perficitur. ps. Qui posuit fines tuos paces.
Et hoc in omni loco: et in toto mundo apud fideles. (Quam-
tum ad 2um dicit. Dominus sit etc.) quod nihil aliud bene habet nisi ipse
habeat per fidem et charitatem. (Saluatio. hoc dicit per fide-
les pueriles epistolas eius. Gal. ultimo. Videte qualibus
litteris scripsi vobis manu mea etc. Quod est signum etc. Gratia
gratuitum donum dei quod gratos vos reddidit deo etc. Joan. 1.
Veritas et veritas per iesum christum facta est.

Explicit deuota et subtilis explanatio angelici doctoris
sancti Thome agnatis ordinis fratrum predicatorum super epistola
secunda et vltima gloriosi apostoli sancti Pauli ad Thessalonicenses.

Incipit deuotissima postilla eiusdem sancti doctoris Tho-
me agnatis ordinis fratrum predicatorum super prima epistola eiusdem
sanctissimi Pauli apostoli ad Timotheum.

Prologus.

In manu dei potestas

terre: et execrabilis omnis iniquitas gentium et
vtilis rectoris suscitabit in tempore super illam.
Ecc. 10. Nec verba materie huius episto-
le veniunt. Prius enim instruxit ecclesiam
in his que ad eius unitatem pertinent. Dic instruit ipsos recto-
res ecclesie que sunt quasi principalia membra eius. Circa quod
videnda est ista instructio et vtilitas. Instructio est in deo: quod

In manu dei etc. Et hoc tripliciter: quod ab ipso exoritur. Ro-
ma. 13. Non est potestas nisi a deo. Itaque quod secundum deum debet regulari.
puer. 8. Per me reges regnant et aditores legum iusta decer-
nunt etc. Itaque quod secundum dei dispositionem eorum potestas fundatur. Dan.
z. Et ipse mutat tempora et etates: transfert regna atque constitu-
tuit etc. Itaque vtilitas eorum ostendit: quod e ad cohibendam nequiam
hominum: quod execrabilis omnis iniquitas gentium. i. i. Iusto non e
lex posita. Rectores legum tripliciter debent se habere ad ma-
la. Prius ut ea corde odio habeant. z. Macha. 3. Nihil odio
hominis mala etc. Secdo ut prohibeant ea ne fiant. puer. 20.
Rex que sedet in solio iudicij dissipat omne malum inuitu suo.
Tertio ut facta puniant. Ro. 13. Minister. n. dei est vin-
dex in ira ei que male agit. Tertio videnda est vtilitas ibi.
(Vtilis rectoris etc.) Et ad tria est vtilis rector que notantur.
Ecc. 4. 9. Joseph princeps frum firmamentum gentis rector
fratrum: stabilimentum populi. Prius princeps fratrum ut ge-
te sustentet per potentiam. Esa. 19. Et rex fortis dominabit eorum etc.
Rector fratrum dirigendo per sapientiam. Esa. 32. Princeps ea que
sunt digna principe cogitabit etc. Ecc. 10. In medio fratrum
rector illo. Stabilimentum populi ut cohibeat ab iniustis per
iusticiam. ps. Tu populum humile saluum facies et oculos superbo-
rum humiliabis etc. Et sic per manum hanc epistolam: quod e ad instru-
ctionem rectorum populi fidelis in quo quidam preterunt in spiritualibus
sicut prelati ecclesiarum: que pmo instruit. Quidam vero in temporalibus
sunt: que 2o monet. Et hinc epistola ad philemonem. Circa primum tres
sunt epistolae. In tria que spectat plato: quorum primum e ut guber-
net populum. Secdo ut per populum subdito patiat. Tertium ut
malos coerceat. Primum in prima ad Timotheum. Secdo in secunda
vbi agit de martyrio. Tertium in epistola ad Titum vbi agit ac-
docet quod vitet hereticos: ut et per in argumentis epistolam.

CAPIT.

I.

Aulus apostolus iesus christus impius
dei saluatoris nostri et christi iesu spei
nostre Timotheo dilecto filio in fide
et misericordia et pax a deo
patre et christo iesu domino nostro.

Diuidit hec epistola in salutationem et epistolam narrationem ibi.
(Sicut rogavi etc.) Circa primum tria facit: quod pmo ponit
personam salutem. Secdo persona salutata. Tertio bona opta-
ta. Describit autem personam salutantem pmo ex nomine Pauli: quod
venit auctoritati per duo. In apostolatu. n. duo sunt. scilicet altitu-
do potestatis ad quam exaltantur humiles. i. Reg. 13. Luce esles
paruulus in oculis tuis: caput in tribubus israel factus es. Et
Paulus dicitur modicus. Itaque claritas sapientie: et hac dicitur pre-
bet paruulis. Math. 11. Reuelasti ea paruulis etc. Secdo
ex auctoritate: quod apostolus. i. missus. Jo. 20. Sicut misit me
pater. prime cor. 9. Signaculum apostolatus mei vos est in
domino. Tertio ex origine huius auctoritatis. Unde dicit.
(Iesu christi secundum imperium dei etc.) Act. 13. Segregate mihi
Barnabam et Saulum in opus quod assumpsi eos etc. i. Reg. 13.
Questiuit sibi dominus vix iuxta cor suum etc. Ex quo per pre-
lati ex necessitate precepti tenent ad ea que sunt proprium offi-
cij. prime cor. 9. Ne mihi. n. est si non euangelizauero. Et iesu
que spes nostra ut ad eum veniamus. phil. 1. Desiderium huius vis
solui et eum christo etc. Vel spei nostre: quod per ipsius speramus ad
pisci bona eterna. prime pe. i. Regenerauit nos in spem
viam etc. Ro. 15. Per solatorem scripturarum spes habeamus.
(Personam salutata describit tripliciter. Prius ex nomine cum
dicit. (Timotheo) dicitur Act. 16. Itaque ex affectu dicitur (dile-
cto) phil. 2. Neminem habeo tam vnicum etc. Itaque ex filia-
tione dicitur. (Filio meo) in fide. i. a se conuerso. prime cor.
rinth. 4. Misit ad vos timotheum filium meum charissimum et
fidelium domino etc. (Tunc autem pmo ponit bona optata. Et se-
cundo ostendit a quo sunt. Sciendum est autem quod in alijs epistolis